

N:o 196.

Af herr **P. Olsson** i Åsak, *angående ändring af gällande bestämmelser i fråga om kungörande af tiden för så väl elektorsval som omedelbara riksdagsmannaval till Andra Kammaren.*

I 18 § riksdagsordningen föreskrifves, att för kallelse till val af elektorerna vid medelbara riksdagsmannaval gäller i tillämpliga delar hvad om kallelse till kommunalstämma och allmän rådstuga är stadgadt.

Enligt 16 § i kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet och 18 § i kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad skall således kallelse till sådant val i regel offentliggöras fjorton dagar eller *minst en vecka* derförut inom landskommun och minst fjorton dagar derförut i stad.

Deremot innehåller riksdagsordningen icke några föreskrifter i fråga om tiden för kallelse till omedelbart riksdagsmannaval. Den tid, räknad från dagen för rösternas afgifvande, före hvilken sådan kallelse skall offentliggöras, tycks vara öfverlemnad åt vederbörande valförrättares godtycke.

Om denna brist i riksdagsordningens valbestämmelser ännu icke gifvit anledning till afsevärda obehag — något, som jag emellertid ej känner till — och om allt talar för, att vederbörande myndigheter skulle, derest kallelse till omedelbart riksdagsmannaval offentliggjordes inom kortare tid, än hvad för elektorsval är stadgadt, upphäfva det samma, så är berörda brist i alla fall icke dermed försvarad. Ty dels är det alls icke sagdt, att hvad som hittills möjligen undvikits kommer att undvikas äfven för framtiden, och dels måste ett utslag — till och med ett Kongl. Maj:ts — betraktas som något helt annat och lösligare än en i grundlagen fastslagen bestämmelse. Dessutom skola, som bekant, rikets grundlagar tillämpas efter ordalydelsen, hvilket naturligtvis förutsätter, att en ordalydelse är till finnandes.

Det torde således få betraktas som både nödigt och nyttigt, att i riksdagsordningen införas föreskrifter i fråga om tiden för kallelse till äfven de omedelbara riksdagsmannavalen.

Men icke heller riksdagsordningens bestämmelser rörande kallelse till elektorsvalen, hvilka bestämmelser tvifvelsutan tjena till ledning äfven inom de valkretsar, der det omedelbara valsättet tillämpas, äro af beskaffenhet att tillfredsställa de behof, som göra sig gällande åtminstone å landsbygden. Ty då, som förut är nämnt, elektorsval i stadskommun skall kungöras minst fjorton dagar, men inom kommun å landet — enligt hvad äfven flera Kongl. Maj:ts utslag visa — endast minst en vecka före riksdagsmannavalet, så inses lätt, att, förutom denna olikhet mellan stad och land, hvilken, för den händelse den ovilkorligen bör förefinnas, onekligen skulle, med hänsyn till befintliga lokalförhållanden, gå i en alldeles motsatt riktning, den tidrymd, efter hvilken ett å landet kungjordt elektorsval får hållas, är från flera synpunkter sedt mindre tillfredsställande.

Om af en eller annan anledning en domhafvande utfärdar kallelse till elektorsval eller omedelbart riksdagsmannaval att hållas en vecka efter kallelsens uppläsande, kan detta medföra, att valet eger rum, innan ett större eller mindre antal valmän, åtminstone i vidsträckta kommuner, ens fått kännedom om valets kungörande. Ty det lär väl icke vara obekant för någon, att sådana kommuner finnas och detta till och med i stort antal, der de längstboende hafva flera mils väg till sockenkyrkan, hvilket icke blott har till följd, att de mindre ofta besöka den offentliga gudstjensten, utan äfven att offentliga kungörelser ej sällan komma till deras kännedom först ganska lång tid efter deras offentliggörande.

Men ett kungörande af såväl elektorsvalen som de omedelbara riksdagsmannavalen så kort tid före sjelfva förrättningen, som nu är medgifvet, är äfven, från en annan synpunkt sedt, lika litet tillfredsställande. Valmännen vilja och böra nemligen få tillfälle att, innan de gå till valurnan, enas om lämpliga elektors- eller riksdagsmannakandidater — ett förberedelsearbete, som borde vidtagas först sedan kallelse till valet egt rum. Men i medvetandet om valförrättarens rättighet icke blott att hålla valet efter en veckas kallelsetid, utan äfven att förrätta det, snart sagdt, när som helst under valåret, blott det sker före september månads utgång, nödgas valmännen, för att ej blifva helt och hållet öfverraskade, i god tid vidtaga nödiga valförberedelser. Och häri ligger må hända förklaringen till, att, under de år, val till Andra Kammaren ega rum, valmöten börja, åtminstone inom vissa valkretsar, redan under årets första månader.

Ett alldeles färskt exempel på, huru en valförrättare *kan* gå till väga erbjuder det sist förrättade, riksbekanta valet i vestra Helsinglands

domsaga. Detta val kungjordes den 21 juni och hölls den 28 i samma månad. Rörande detsamma har påståtts, att valförrättaren ville för vinnande af ett visst syfte låta valet komma valmännen alltför hastigt uppå. Den omständigheten, att ett sådant påstående kan framkomma och, om än aldrig så grundlöst, få sken af sanning, torde äfven tala för behovet af ifrågavarande grundlagsändring.

Förutom det nu anförda torde jag endast böra erinra om svårigheten, för att ej säga omöjligheten, af att hinna få vallängden vederbörligen justerad, derest kallelse till elektorsval eller omedelbart riksdagsmannaval offentliggöres endast en vecka derförut. Då man näppeligen kan fordra eller anse lämpligt, att kommunalstämmans ordförande skall föranstalta om denna justering, innan tiden för valet är känd, så bör valet, enligt mitt förmenande, kungöras i tillräckligt god tid äfven för detta ändamål.

För min del håller jag före, att kallelse till elektorsval eller omedelbart riksdagsmannaval bör ega rum minst tre veckor derförut, och införas, så vidt möjligt är, äfven i lämplig ortstidning, äfvensom att bestämmelser derom finnas i riksdagsordningen angifna. Att i fråga om sådan kallelse hänvisa till kommunallagarne, torde vara mindre lämpligt. Ingenting hindrar att kungöra omhandlade val tre veckor före valförrättningen, hvilket deremot ofta är händelsen i fråga om kallelse till kommunalstämma och allmän rådstuga. Dessutom är ett riksdagsmannaval alltför viktigt att lämpligen hänföras till vanliga kommunala angelägenheter.

På grund af det anförda vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga den ändring af riksdagsordningen, att så väl elektorsval som omedelbara riksdagsmannaval till Andra Kammaren skola kungöras minst tre veckor före valet.

Konstitutionsutskottet torde benäget föreslå den närmare formuleringen af den åsyftade lagförändringen, om utskottet biträder mitt förslag.

Stockholm den 2 februari 1898.

Per Olsson
i Asak.